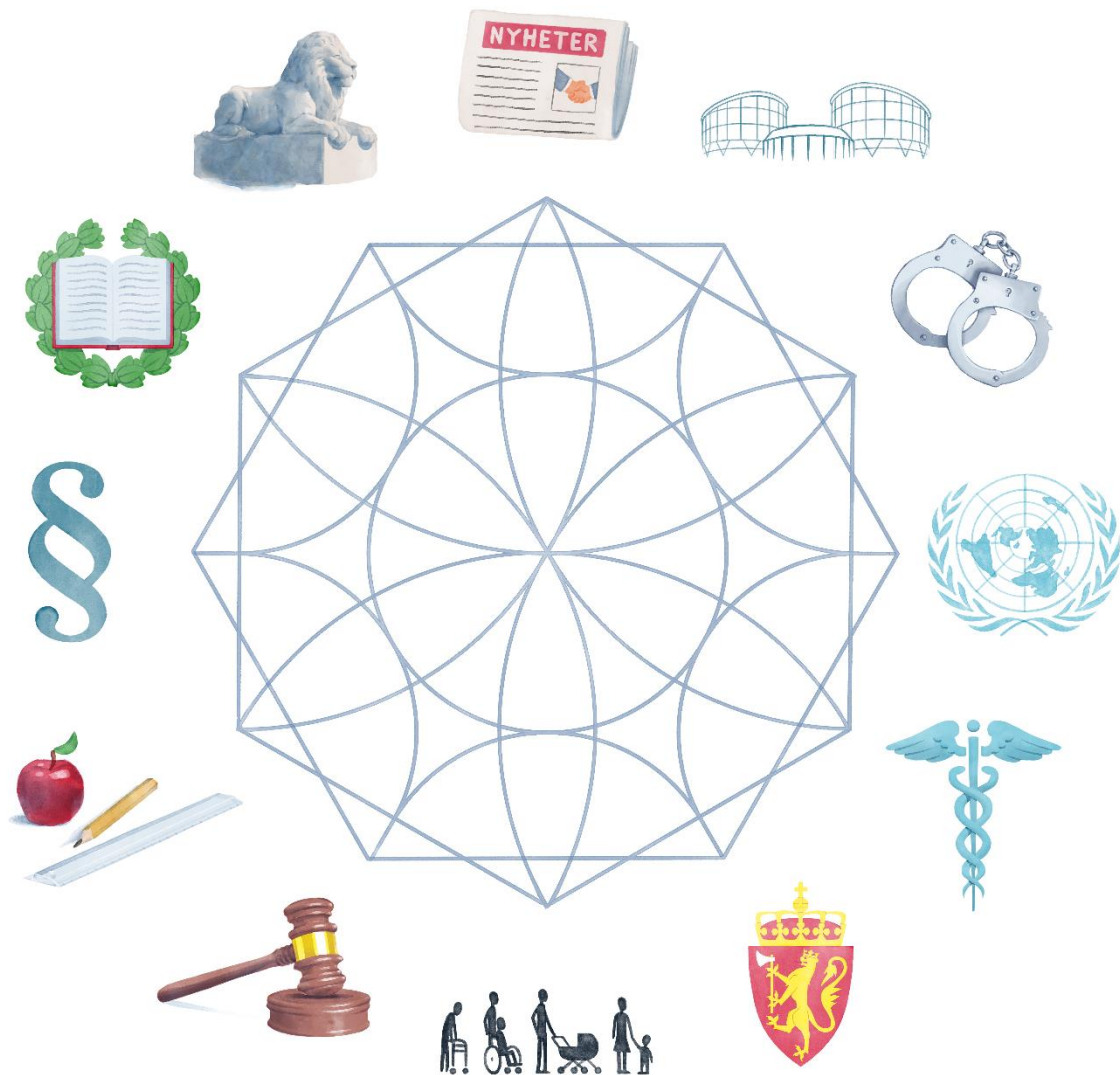

2016-
2020

Strategi 2016-2020

Norges nasjonale institusjon
for menneskerettigheter

Innholdsfortegnelse

01 Forord	2
02 Overordnede føringer for vår virksomhet	3
<i>Formål og mandat</i>	3
03 Nasjonal institusjons formål, visjoner og verdier	3
<i>Kartlegging av forventninger og behov</i>	3
<i>Visjon</i>	4
<i>Omdømmeverdier</i>	4
<i>Verdier</i>	4
<i>Overordnede mål</i>	4
04 Gjennomføring	5
<i>1 Institusjonsbygging som fundament for institusjonens virksomhet</i>	5
<i>2 Systematisk metode for prioriteringer</i>	6
<i>3 Kartlegging</i>	6
<i>4 Koordinering og relasjonsbygging</i>	7
<i>5 Påvirkning og forbedring av menneskerettsvernet i Norge</i>	7
<i>6 Informasjon, utdanning og kommunikasjon om menneskerettigheter</i>	8

01 Forord

Nasjonal institusjon for menneskerettigheter («Nasjonal institusjon») ble etablert gjennom lov av 22. april 2016. Etableringen sendte et politisk signal om betydningen av å ha en sterk faglig stemme som kan fremme og beskytte menneskerettighetene, i grunnloven, menneskerettsloven og den øvrige lovgivning, internasjonale traktater og folkeretten for øvrig.

Norge har i utgangspunktet et meget høyt nivå for beskyttelse av menneskerettigheter. Det skyldes en solid demokratisk tradisjon, et godt rettssystem og et samfunn preget av tillit mellom borgere og beslutningstakere. Men også i Norge er det på flere områder behov for et styrket menneskerettsvern, både på regelnivå og gjennom håndhevelsen av disse rettighetene i praksis. Menneskerettsfeltet er både fragmentert og komplisert, og det er et stort behov for koordinering av synspunkter og kunnskap gjennom et helhetlig perspektiv. I en offentlighet hvor menneskerettighetene legger sentrale føringer for samfunnsdebatten, er det dessuten nødvendig med en uavhengig stemme som kan forklare sammenhenger og definere premissene for komplekse diskusjoner av stor samfunnsmessig betydning.

Gjennom denne strategiperioden er det vår intensjon å bidra signifikant til et forbedret menneskerettsvern og styrket gjennomføring av menneskerettighetene i Norge. Vi ønsker parallelt å bygge opp en faglig sterk og troverdig institusjon som kan bidra til mer kunnskap om menneskerettighetene og en mer nyansert offentlig debatt om menneskerettenes stilling.

Fordi Nasjonal institusjon er gitt et bredt mandat, er det nødvendig med klare prioriteringer. Denne strategien angir våre mål og definerer hvordan vi skal nå dem.

Åsne Julsrud
Styreleder

Petter Wille
Direktør

02 Overordnede føringer for vår virksomhet

Formål og mandat

Nasjonal institusjons formål er, som angitt i loven § 1, «... å fremme og beskytte menneskerettighetene i tråd med Grunnloven, menneskerettsloven og den øvrige lovgivning, internasjonale traktater og folkeretten for øvrig».

Nasjonal institusjons brede mandat er nærmere utdypet i lovens forarbeider (Dok. 16 (2013-2014))¹ og Paris-prinsippene.² Som introduksjon til strategien vil vi kort gjengi lovens angivelse av institusjonens oppgaver, som etter lovens § 3 er å:

- Overvåke og rapportere om menneskerettighetenes stilling i Norge, herunder legge frem anbefalinger for å sikre at Norges menneskerettslige forpliktelser oppfylles;
- Gi råd til Stortinget, regjeringen, Sametinget og andre offentlige organer og private aktører om gjennomføringen av menneskerettighetene;
- Informere om menneskerettighetene, herunder veilede enkeltpersoner om nasjonale og internasjonale klageordninger;
- Fremme opplæring, utdanning og forskning på menneskerettighetene;
- Legge til rette for samarbeid med relevante offentlige organer og andre aktører som arbeider med menneskerettighetene;
- Delta i internasjonalt samarbeid for å fremme og beskytte menneskerettighetene.

Den nasjonale institusjonen skal årlig avgi en melding til Stortinget om institusjonens virksomhet og utviklingen av menneskerettighetssituasjonen i Norge.³

03 Nasjonal institusjons formål, visjoner og verdier

Kartlegging av forventninger og behov

I oppstartsfasen har vi gjennom kartlegging, møter og ulike innspill forsøkt å identifisere hvilke forventninger og ønsker relevante aktører og myndigheter har til Nasjonal institusjons virksomhet. Det er særlig tre funksjoner som har utkrystallisert seg:

1. Behovet for en **sterk faglig aktør** som kan hjelpe til med å tilrettelegge premissene for debatten om menneskerettigheter i Norge og sette dem på dagsorden på en positiv og pedagogisk måte.
2. Behovet for en **samlende brobygger** som kan virke som et nav i menneskerettighetshjulet og tilrettelegger for samarbeid.
3. Behov for en **tydelig vaktbikkje** som passer på at myndighetene holder seg innenfor og gjennomfører sine menneskerettslige forpliktelser.

¹ Rapport til Stortingets Presidentskap fra arbeidsgruppen som har utarbeidet forslag til lov og instruks om nasjonal institusjon for menneskerettigheter

² Vedtatt av FN's generalforsamling gjennom resolusjon 48/134 i 1993.

³ Jf. Lov om nasjonal institusjon § 11.

Vår visjon og målsetning er utarbeidet for å møte disse identifiserte behovene.

Visjon

Et sterkt og helhetlig menneskerettsvern.

Omdømmeverdier

(i) sterk faglig aktør (ii) samlende brobygger (iii) tydelig vaktbikkje

Verdier

Uavhengighet, faglighet, tillit, raushet, engasjement, kreativitet, åpenhet.

Overordnede mål

Våre overordnede mål er definert langs tre akser basert på den kartlegging som er gjort av institusjonen i det første halve virkeåret og reflekterer våre ønskede omdømmeverdier.

Sterk faglig aktør

- Etablere en solid faglig institusjon som sikres A status i akkrediteringsprosessen til GANHRI i tråd med Paris- prinsippene.
- Bidra til *demokratisering av menneskerettighetene* ved å være en nasjonal rådgiver i alle prosesser som reiser menneskerettsspørsmål.
- Bli en foretrukken kilde for mediene i saker om menneskerettighetene og sette dagsorden for debatter om menneskerettigheter.
- Være tydelig på rollen som uavhengig institusjon, dvs. fristilt fra både staten og sivilsamfunnet, og være et korrektiv til myndighetene, sivilsamfunn og næringsliv.

Samlende brobygger

- Motarbeide fragmentering av menneskerettsfeltet ved å skape arenaer for samarbeid og synergieffekter gjennom koordinering av initiativer.
- Bygge gode relasjoner til aktører som deler Nasjonal institusjons målsetning om å styrke menneskerettighetenes posisjon i Norge.
- Bygge bro mellom det internasjonale og det nasjonale for å sikre korrekt tolking og gjennomføring av menneskerettighetene i norsk rett.
- Være en koordinerende kraft mellom sivilsamfunn og staten for å belyse, fremheve og anvende den kunnskapen sivilsamfunnet besitter.
- Bidra til å belyse ulike interesser i avveiningen av rettighetsspørsmål.

Tydelig vaktbikkje

- Identifisere problemområder.
- Pådriver for nødvendig endring.

04 Gjennomføring

All virksomhet skal innrettes mot våre tre overordnede mål. På grunn av ressursbegrensninger er det sentralt å prioritere arbeidsoppgaver som gir synergi og som bidrar til måloppnåelse langs flere akser. Med dette for øyet har vi definert seks strategiske grep som skal legge rammer for våre prioriteringer i strategiperioden.

1 Institusjonsbygging som fundament for institusjonens virksomhet

Strategisk hensikt:

Nasjonal institusjon er en nyetablering. En vesentlig del av arbeidet de første årene vil derfor være å bygge opp institusjonen faglig og prioritere ressurser for å etablere en kompetent, veldrevet og effektiv organisasjon. Integrering av Gåldu vil også innebære særlige krav til virksomhetsstyring, strategier for effektiv integrasjon og arbeidsfordeling og etablering av klare linjer for kommunikasjon og ledelse mellom Nasjonal institusjons kontor i Oslo og Kautokeino. Nasjonal institusjon skal også, som uavhengig institusjon innenfor den offentlige forvaltning, etterleve en rekke krav til virksomhetsstyring, økonomistyring, arkivrutiner, metoder for risikostyring osv.

Videre er det en sentral forutsetning for at institusjonen skal lykkes i å nå sine mål at det bygges opp et godt arbeidsmiljø og arbeidskultur basert på tillit, åpenhet og klar kommunikasjon.

Institusjonen er nokså ukjent, og vi må derfor også prioritere tiltak som både skaper kjennskap om og tillit til institusjonens virksomhet. Institusjonsbyggingen har med andre ord en intern og en ekstern komponent.

I en oppstartsfasen vil dette båndlegge en del av institusjonens ressurser. Dette er imidlertid nødvendig for å kunne gjennomføre institusjonens oppgaver med troverdighet. I innværende strategiperiode vil derfor institusjonsbyggingen være fundamentet for alle oppgaver vi utfører. Dette har sterk institusjonell egenverdi.

Målgruppe: Styret og de ansatte og relevante eksterne aktører på menneskerettighetsfeltet både nasjonalt og internasjonalt.

Tiltak:

- Strukturert arbeid med akkrediteringsprosess.
- Aktiv nettverksdeltakelse og i relevante miljøer både nasjonalt og internasjonalt.
- Iverksette aktive tiltak for å sikre et godt arbeidsmiljø og grunnlag for god samhandling internt på begge kontorer, og mellom de to ulike kontorene i Oslo og Kautokeino.
- Bevisst planlegging av kompetansefremmende tiltak som reflekterer virksomhetens brede mandat og som dekker alle institusjonens oppgaver, derunder faglige kurs, medietrening, formidling, prosjektstyring, arkiv, økonomi, forskningsmetodikk og kommunikasjon.

- Etablere gode verktøy og rutiner for trygg og tydelig virksomhetsstyring, derunder delstrategier på særlig sentrale områder og metoder for risikostyring og evaluering av måloppnåelse.

2 Systematisk metode for prioriteringer

Strategisk hensikt

Strategisk måloppnåelse handler om prioriteringer. Dette gjelder i særlig grad for Nasjonal institusjon som har et omfattende mandat og begrensede ressurser. Som et utgangspunkt følger det av vårt mandat at vi ikke skal gi råd i enkeltsaker, men at vi skal veilede individer om eksisterende ordninger, dvs. at vi skal fokusere på systemiske utfordringer fremfor individuelle spørsmål. Prioritering handler videre både om å sette søkelys på de vesentligste utfordringer og om å fremme målrettet innsats i saker som kan skape varige forandringer. Spørsmålet om et prosjekt eller en oppgave skal prioriteres er med andre ord en strategisk vurdering som foretas før beslutning om prosjektsatsning, for å sikre en hensiktsmessig ressursbruk.

Målgruppe: Styret og alle ansatte.

Tiltak:

- Nasjonal institusjons metode for seleksjon av saker brukes for å identifisere våre prioriterte saksområder, på bakgrunn av fakta- og dokumentasjonsinnsamling.⁴
- Vi går i dybden på få og nøye utvalgte saker, og prioriterer områder hvor vi ser at vi har mulighet til å bidra til positiv endring.
- I vurderingen av om et prosjekt skal prioriteres må det også vurderes hvorvidt prosjektet kan gjennomføres på måter som sikrer gode synergieffekter.
- I prioriteringsvurderingen ser vi hen til i hvilken grad andre aktører ivaretar de aktuelle rettighetene på en god måte, eller om det er menneskerettslige utfordringer som ikke ivaretas av andre.
- Som en del av forventningsstyringen er det sentralt å formidle utad at Nasjonal institusjon ikke har som mandat å behandle enkeltsaker.

3 Kartlegging

Strategiske hensikt:

For at Nasjonal institusjon skal kunne fremme og styrke menneskerettighetene i Norge er det nødvendig å kartlegge hva som er situasjonen for menneskerettighetene i Norge og hvilke tiltak som må iverksettes for å styrke dem.

Målgruppe: Aktører med relevant kunnskap om menneskerettighetene i Norge.

⁴ Metode for seleksjon av NIM saker av januar 2016.

Tiltak:

- Gjennomføre det nærmeste vi kommer en «baseline-undersøkelse» ved å systematisk gjennomgå alle anbefalinger fra internasjonale komiteer for å kartlegge hva situasjonen er for menneskerettighetene i Norge i dag.
- Bred, systematisk og løpende overvåkning av relevante kilder av betydning for menneskerettssituasjonen i Norge.
- Arrangere møter og presentasjoner for fagmiljøer innen feltet menneskerettigheter, og be om innspill til pågående prosjekter.
- Basert på overvåkning og innspill fra fagmiljøer, hver 6. måned (dvs. i september og mars hvert år) definere temaer for delmeldinger i samråd med Rådgivende utvalg.
- Samarbeide med forskningsmiljøer om prosjekter, som også vil skape eierskap fra flere miljøer til Nasjonal institusjons arbeid og gi tredjeparts støtte.
- Synliggjøre denne involveringen i blant rapporter og i årsmelding til Stortinget.

4 Koordinering og relasjonsbygging

Strategisk hensikt:

Nasjonal institusjon er en uavhengig offentlig institusjon. Samtidig er det en sentral oppgave å arbeide for et mer helhetlig menneskerettsvern og koordinering av arbeidet til de ulike aktørene på feltet. Vår vurdering er at dette er en god måte å benytte våre ressurser på.

En rekke menneskerettsspørsmål handler om avveining av motstridende interesser som ofte er sektorovergripende. Aktørene på menneskerettsfeltet er i imidlertid ofte styrt av de sektorinteressene som de er satt til å ivareta, og kunnskapen er derfor ofte fragmentert. Dette skaper behov for koordinering av kunnskap og tiltak, for å sikre en helhetlig ivaretagelse av de interessene som menneskerettighetene beskytter.

Målgruppe: Alle relevante aktører på menneskerettsfeltet.

Tiltak:

- Bruke informasjon fra kartlegging og overvåkning til å identifisere interessentgrupper i pågående prosjekter.
- Skape gode relasjoner til relevante aktører og bygge tillit gjennom dialog med eksisterende fagmiljøer.
- Tilrettelegge for felleskap rundt sammenfallende interesser og tilføre merverdi gjennom koordinering og helhetlig tenkning.
- Identifisere eksisterende kunnskap og foreta en kritisk vurdering av hvordan kunnskapen best kan benyttes, fremmes og styrkes.

5 Påvirkning og forbedring av menneskerettsvernet i Norge

Strategisk hensikt:

Påvirke og bidra til et styrket menneskerettsvern.

Målgruppe: Relevante (i) Rettslige og politiske aktører på menneskerettsfeltet, (ii) myndighetsutøvere, (iii) opinionsdannere.

Tiltak:

- Jobbe aktivt inn mot Stortinget, Regjering og Sametinget og andre offentlige organer for å ivareta rollen som informasjonsbank på menneskerettsfeltet for å sikre et riktig beslutningsgrunnlag for de folkevalgte.
- Gjennom institusjonens uavhengige rolle, bidra til å klargjøre det politiske handlingsrommet innenfor gjeldende menneskerettslige forpliktelser.
- Være en aktiv høringsinstans og benytte adgangen til å bidra inn i lovgivningsarbeidet på ethvert stadium.
- Delta aktivt i det internasjonale overvåkingssystemet for å sikre relevante anbefalinger til norske myndigheter.
- Identifisere behov for utdanning, forskning og kompetanseheving på menneskerettsfeltet.
- Bruke kunnskap fra overvåking og innspill fra interessegrupper som grunnlag for henvendelser til offentlig myndighet.
- Alltid primært forsøke å påvirke gjennom konstruktive og faglige innspill til beslutningstakere før det kommuniseres utad.

6 Informasjon, utdanning og kommunikasjon om menneskerettigheter

Strategisk hensikt:

Sikre god kunnskap om menneskerettigheter, være en pedagogisk stemme i samfunnsdebatten og bidra til styrket undervisning på menneskerettsfeltet i Norge.

Målgruppe:

(i) Beslutningstakere (Stortinget, regjeringen, forvaltningen, domstolene, etc.)
(ii)opinionsdannere (media, samfunnsdebattanter.) (iii) fagmiljø (akademia, advokatstanden, forvaltningen, næringslivet, etc.) og (iv) interesseorganisasjonene.

Tiltak:

- Bidra med gode analyser av relevante menneskerettslige spørsmål.
- Utarbeide en tydelig kommunikasjonsstrategi.
- Fremme menneskerettsundervisningen overfor relevante utdanninger og yrkesgrupper.

Denne strategien evalueres i juni 2018.